

Φύλλο εργασίας 1 κείμενο 1 [πείθουσι ἐπὶ μισθῶ]

Σύντομη εισαγωγή: το κείμενο του Ηρόδοτου (485-421/415 π.Χ.) αναφέρεται στην ναυμαχία στο Αρτεμίσιο που έγινε ταυτόχρονα με τη μάχη στις Θερμοπύλες (480 π.Χ.). Είμαστε στη στιγμή που οι Έλληνες αντιλαμβάνονται το μέγεθος που έχει ο στόλος των Περσών (Ξέρξης). Ο Σπαρτιάτης Ευρυβιάδης είναι αρχηγός του ελληνικού στόλου και ο Θεμιστοκλής είναι ναύαρχος των Αθηναίων.

Τότε δὲ οὗτοι οἱ καὶ ἐπ' Ἀρτεμισίον Ἑλλήνων ἀπικόμενοι ὡς εἶδον νέας τε πολλὰς καταχθείσας ἐς τὰς Ἀφέτας καὶ στρατιῆς ἅπαντα πλέα, ἐπεὶ αὐτοῖσι παρὰ δόξαν τὰ πρήγματα τῶν βαρβάρων ἀπέβαινε ἢ ὡς αὐτοὶ κατεδόκεον, καταρρώδῃσαντες δρησμὸν ἐβουλεύοντο ἀπὸ τοῦ Ἀρτεμισίου ἔσω ἐς τὴν Ἑλλάδα. Γνόντες δὲ σφέας οἱ Εὐβοέες ταῦτα βουλευομένους ἐδέοντο Εὐρυβιάδew προσμεῖναι χρόνον ὀλίγον, ἔστ' ἂν αὐτοὶ τέκνα τε καὶ τοὺς οἰκέτας ὑπεκθέωνται. Ὡς δ' οὐκ ἔπειθον, μεταβάντες τὸν Ἀθηναίων στρατηγὸν πείθουσι Θεμιστοκλέα ἐπὶ μισθῶ τριήκοντα ταλάντοισι, ἐπ' ᾧ τε καταμείναντες πρὸ τῆς Εὐβοίης ποιήσονται τὴν ναυμαχίην.

Ὁ δὲ Θεμιστοκλῆς τοὺς Ἕλληνας ἐπισχεῖν ὧδε ποιέει· Εὐρυβιάδῃ τούτων τῶν χρημάτων μεταδιδοῖ πέντε τάλαντα ὡς παρ' ἑωυτοῦ δῆθεν διδούς.

Ηρόδοτος, Ἱστοριῶν ὀγδὴ ἐπιγραφομένη Οὐρανία (Η', 4-5)

Λεξιλόγιο

- * πλέα (ὁ πλέως, ἢ πλέα, τὸ πλέων): πλήρης, γεμάτος
- * δρασμός: ο (ἰων. δρησμός), ἀπόδραση δραπέτευση.
- * καταρρωδῶ, ἔω: (ἰων. τ. τοῦ κατορρωδῶ) φοβάμαι πολύ, τρομάζω
- * ὑπεκθέωνται, ὑπεκθῶνται: γ' πληθυντικό, υποτακτική, ἀόριστος β', μέση φωνή του ὑπεκτίθεμαι: και σπάν. ενεργ. τ. ὑπεκτίθημι (για πρόσ. ἢ πράγμ.) μεταφέρω σε ασφαλή τόπο, φυγαδεύω, απομακρύνω ἀπὸ κίνδυνο

Μπορείτε να βρείτε και ὅποιες ἄλλες λέξεις θέλετε χρησιμοποιώντας λεξικό στο

Ερωτήσεις

Από τον κόσμο

1. Θυμηθείτε ἢ αναζητήστε στοιχεῖα για τὴν ναυμαχία στο Αρτεμίσιο

Στο κείμενο

Φύλλα εργασίας ἀπὸ το σενάριο «ὥρα καὶ σοὶ ἐπιδείκνυσθαι τὴν παιδείαν» στα πλαίσια τῆς Πράξης: «Δημιουργία πρωτότυπης μεθοδολογίας εκπαιδευτικῶν σεναρίων βασισμένων σε ΤΠΕ καὶ δημιουργία εκπαιδευτικῶν σεναρίων για τα μαθήματα τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσας στην Α/βάθμια καὶ Β/βάθμια ἐκπαίδευση» που συγχρηματοδοτεῖται ἀπὸ τὴν Ευρωπαϊκὴ Ἐνωση (Ευρωπαϊκὸ Κοινωνικὸ Ταμεῖο) καὶ εθνικούς πόρους. ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ: ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

σελίδα 1 ἀπὸ 13

Απαντήστε στις ερωτήσεις με βάση το κείμενο του Ηρόδοτου

2. Τι είδαν (εἶδον) οι Έλληνες που βρίσκονται στο Αρτεμίσιο;
3. Πώς εξελίσσονται τα πράγματα (πρήγματα);
4. Τι σκέφτονταν (ἐβουλεύοντο) να κάνουν;
5. Ποιες είναι οι κινήσεις που κάνουν οι Ευβοείς; Τι ζητάν (ἐδέοντο); Γιατί; Από ποιον; Τι θέλουν να εξασφαλίσουν; Σε ποιον πηγαίνουν στη συνέχεια; Με ποιον τρόπο πείθουν;
6. Τι έκανε ο Θεμιστοκλής;
7. Κρίνετε θετικά και αρνητικά τη στάση του Ευρυβιάδη και τις ενέργειες του Θεμιστοκλή. Κρίνετε θετικά και αρνητικά τις ενέργειες που έκαναν οι Ευβοείς.

Στη λέξη (Διαλέξτε τις ερωτήσεις ΑΒ ή ΓΔ)

ΑΒ8. Στο κείμενο υπάρχουν τύποι λέξεων που διαφέρουν από τους τύπους της αττικής διαλέκτου που διδάσκονται στο σχολείο. Να εντοπίσετε και να «διορθώσετε»:

ΑΒ8α. τέσσερις λέξεις που έχουν ασυναίρετες ακολουθίες φωνηέντων.

ΑΒ8β. τέσσερις περιπτώσεις χρήσης του /η/ αντί για το /α/

ΑΒ8γ. δύο περιπτώσεις στις οποίες θα έπρεπε να υπάρχει τροπή του /π/ σε /φ/ (εξαιτίας του δασέος φωνήεντος που ξέρουμε ότι ακολουθεί).

ΓΔ8. Η γλώσσα του Ηρόδοτου έχει στοιχεία της ιωνικής διαλέκτου η οποία μοιάζει πολύ με την αττική, αλλά διαφοροποιείται σε ορισμένα σημεία. Στο κείμενο μπορείτε να βρείτε τα εξής:

ΓΔ8α. υπάρχουν ασυναίρετες ακολουθίες φωνηέντων (ea, ee, eo) (όπως ο τύπος ύπεκθέωνται, αντί για ύπεκθῶνται). Βρείτε άλλες τέσσερις περιπτώσεις και διορθώστε σύμφωνα με την αττική γραμματική.

ΓΔ8β. παρατηρήστε τη χρήση του /η/ αντί για το /α/ (όπως ο τύπος δρησμός αντί για δρασμός). Βρείτε άλλες τέσσερις περιπτώσεις και διορθώστε σύμφωνα με την αττική γραμματική.

ΓΔ8γ. απώλεια της δασύτητας, (παράδειγμα στα νεοελληνικά, διατήρηση δασύτητας: αντί+Έλληνας= ανθέλληνας· απώλεια δασύτητας: αντί+ήλιος= αντηλιακό, και όχι ανθηλιακό). Βρείτε στο κείμενο του Ηρόδοτου δύο περιπτώσεις όπου δεν υπάρχει δασύτητα και διορθώστε σύμφωνα με την αττική γραμματική.

ΑΒ9. Χαρακτηρίστε συντακτικά τη μετοχή «καταχθείσας». Δικαιολογήστε τον χαρακτηρισμό.

ΓΔ9. Η μετοχή «καταχθείσας» είναι κατηγορηματική. Δικαιολογήστε για ποιον λόγο.

ΑΒ10. Χαρακτηρίστε συντακτικά το απαρέμφατο «προσμεΐναι». Δικαιολογήστε τον χαρακτηρισμό.

ΓΔ10. Το απαρέμφατο «προσμεΐναι» είναι αντικείμενο στο ρήμα «ἐδέοντο». Βρείτε αν είναι τελικό ή ειδικό και αν έχουμε ταυτοπροσωπία ή ετεροπροσωπία.

ΑΒ11. Βρείτε και χαρακτηρίστε γραμματικά τον τύπο της προσωπικής αντωνυμίας που υπάρχει στο κείμενο (προσοχή στην ασυναίρετη ακολουθία φωνηέντων).

ΓΔ11. Χαρακτηρίστε γραμματικά τον τύπο «σφέας» (προσοχή στην ασυναίρετη ακολουθία φωνηέντων).

ΑΒ12. Βρείτε και χαρακτηρίστε γραμματικά την παθητική μετοχή που υπάρχει στο κείμενο (πρόκειται για μετοχή του ρήματος κατάγω).

ΓΔ12. Χαρακτηρίστε γραμματικά τον τύπο «καταχθείσας».

13. Δείτε και θυμηθείτε τα συνηρημένα ρήματα στη Γραμματική της Αρχαίας Ελληνικής

Αναστοχασμός

14. Τα γραμματικά στοιχεία της ιωνικής διαλέκτου που εντοπίσατε στο κείμενο σας εμπόδισαν να το κατανοήσετε;

15. Ποια θέση έχουν στη σχολική διδασκαλία οι διάλεκτοι της αρχαίας ελληνικής; Εξηγήστε σύντομα τη διαπίστωσή σας.

16. Νιώσατε να κερδίζετε κάτι συγκρίνοντας γραμματικούς τύπους με τη γραμματική της αττικής διαλέκτου την οποία διδάσκεστε στο σχολείο;

Επιπλέον δραστηριότητες συντακτικού και γραμματικής

E1α. Συντάξτε αναλυτικά τη φράση: «ἐδέοντο Εὐρυβιάδεω προσμεῖναι χρόνον ὀλίγον».

E1β. Τι πτώση είναι ο τύπος «Εὐρυβιάδεω»;

E2α. Μελετήστε προσεκτικά το ρήμα «ἐδέοντο».

E2β. Παρατηρήστε τους συνηρημένους και τους ασυναίρετους τύπους. Σε ποια περίπτωση γίνεται συναίρεση;

E2γ. Σχολιάστε την ετυμολογία του με όσα θα βρείτε [εδώ](#) και [εδώ](#)

E3. Προσέξτε τις λέξεις: αὐτοῖσι, ταλάντοισι. Για ποιους τύπους πρόκειται;

E4. Συγκρίνετε με βάση όσα ξέρετε για την αρχαία αττική διάλεκτο την «μετάφραση» με το κείμενο του Ηροδότου:

α) την ύπαρξη ή όχι απαρεμφάτων, το είδος των δευτερευουσών προτάσεων, πώς συντάσσονται οι μετοχές που χρησιμοποιούνται, τη διατύπωση αρνήσεων.

β) Τις καταλήξεις στους τύπους των λέξεων.

«μετάφραση»

Τότε δὲ οὗτοι οἱ εἰς τὸ Ἀρτεμισίον ἔλθόντες Ἕλληνες ἰδόντες ὅτι πολλὰ πλοῖα εἶχον καταβῆ εἰς τὰς Ἀφέτας, ὅτι ὅλη ἡ χώρα ἔβριθε στρατευμάτων, ὅτι αἱ ὑποθέσεις τῶν βαρβάρων ἐπετύγχανον πλεότερον παρ' ὅσον ὑπέθετον, ἐφοβήθησαν καὶ ἐσκέπτοντο νὰ φύγωσι ἀπὸ τοῦ Ἀρτεμισίου εἰς τὰ ἐνδότερα τῆς Ἑλλάδος. Ἐννοήσαντες δὲ οἱ Εὐβοεῖς ὅτι συνεσκέπτοντο ταῦτα παρεκάλεσαν τὸν Εὐρυβιάδην νὰ προσμεῖναι ὀλίγον χρόνον μέχρι οὗ θέσωσιν ἐν ἀσφαλεῖ τόπῳ τὰ τέκνα καὶ τοὺς οἰκέτας των. Ἐπειδὴ ὁμως δὲν τὸν ἔπειθον, μεταβάντες εἰς τὸν στρατηγὸν τῶν Ἀθηναίων Θεμιστοκλέα ἔπεισαν αὐτὸν διὰ τριάκοντα ταλάντων νὰ μείνῃ ὁ στόλος πρὸ τῆς Εὐβοίας καὶ νὰ ναυμαχήσῃ.

Ὁ δὲ Θεμιστοκλῆς διὰ νὰ κρατήσῃ ἐκεῖ τοὺς Ἕλληνας, ἰδοὺ τὶ ἔπραξεν· ἐκ τῶν τριάκοντα ταλάντων δίδει πέντε εἰς τὸν Εὐρυβιάδην, ὡς νὰ τὰ ἔδιδε δῆθεν ἀφ' ἑαυτοῦ.

Ιστορία Ηροδότου, εκ της παλαιάς εις την καθ' ημάς γλώσσαν εξηγημένην, υπό Α.Γ. Σκαλίδου, τόμος δεύτερος
[Ανέμη, ψηφιακή βιβλιοθήκη Νεοελληνικών Σπουδών](#)

**φύλλο εργασίας 2,
κείμενο 2 [χειρὸς οὐ κρατῶν]**

Σύντομη εισαγωγή: ο Αριστείδης (περίπου 550 π.Χ.-467 π.Χ.) είχε εκλεγεί ελεγκτής δημοσίων εσόδων. Στο μικρό απόσπασμα από το κείμενο του Πλούταρχου (περ. 45-120 μ.Χ.) χαρακτηρίζεται ο Θεμιστοκλής (527 - 459 π.Χ.) που τον συναντήσαμε και στο κείμενο του Ηρόδοτου.

κείμενο α'

Τῶν δὲ δημοσίων προσόδων αἵρεθεὶς ἐπιμελητὴς οὐ μόνον τοὺς καθ' αὐτόν, ἀλλὰ καὶ τοὺς πρὸ αὐτοῦ γενομένους ἄρχοντας ἀπεδείκνυε πολλὰ νενοσφισμένους, καὶ μάλιστα τὸν Θεμιστοκλέα·

σοφὸς γὰρ ἀνὴρ, τῆς δὲ χειρὸς οὐ κρατῶν.

Διὸ καὶ συναγαγὼν πολλοὺς ἐπὶ τὸν Ἀριστείδην ἐν ταῖς εὐθύναις διώκων κλοπῆς (γενικὴ αἰτίας) καταδίκη περιέβαλεν, ὡς φησὶν Ἰδομενεύς.

Πλούταρχος, Αριστείδης 4.2-3

κείμενο β'

Ἐκλεχθεὶς δ' ἐπιμελητὴς τῶν δημοσίων προσόδων, οὐ μόνον τοὺς ἐφ' ἑαυτοῦ ἀλλὰ καὶ τοὺς πρὸ αὐτοῦ ἄρχοντας ἀπεδείκνυε σφετερισθέντας, καὶ μάλιστα τὸν Θεμιστοκλέα·

«Ἄνθρω, σοφός, πλὴν τῆς χειρὸς του μὴ κρατῶν».

Διὰ τοῦτο συνασπίσας οὗτος πολλοὺς κατὰ τοῦ Ἀριστείδου, ὅταν εὐθύναι ἐδίδοντο, τὸν κατηγορήσε, καὶ κατόρθωσε νὰ τὸν καταδικάσῃ ἐπὶ κλοπῇ, ὡς λέγει ὁ Ἰδομενεύς.

Πλουτάρχου, Βίοι Παράλληλοι, μετάφρασις ὑπὸ Α.Ρ. Ραγκαβῆ, τόμος τέταρτος. Ἐν Αθήναις 1865, σ. 12-13 <http://anemi.lib.uoc.gr/metadata/0/d/7/metadata-212-0000347.tkl>

Λεξιλόγιο

* ἐν ταῖς εὐθύναις: Στο τέλος της θητείας τους ὅλοι οι ἄρχοντες, μικροὶ και μεγά-λοι, ἔδιναν λόγο για τα πεπραγμένα τους (εὐθυναί).

* νενοσφισμένους: μετοχή παρακείμενος αρσενικό αιτιατική πληθυντικός μέση νοσφίζω. νοσφίζομαι (και σπάν. νοσφίζω) ιδιοποιούμαι, οικειοποιούμαι παράνο-μα, σφετερίζομαι, κλέβω, αρπάζω.

Αν χρειάζεσαι ερμηνεία και άλλων λέξεων πήγαινε [εδώ](#)

Ερωτήσεις

Φύλλα εργασίας από το σενάριο «[ώρα καὶ σοὶ ἐπιδείκνυσθαι τὴν παιδείαν](#)» στα πλαίσια της Πράξης: «Δημιουργία πρωτότυπης μεθοδολογίας εκπαιδευτικῶν σεναρίων βασισμένων σε ΤΠΕ και δημιουργία εκπαιδευτικῶν σεναρίων για τα μαθήματα της Ελληνικῆς Γλώσσας στην Α/βάθμια και Β/βάθμια εκπαίδευση» που συγχρηματοδοτεῖται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και εθνικούς πόρους. ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ: ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

Από τον κόσμο

1. Για την αρχαία αθηναϊκή δημοκρατία και τους άρχοντες μπορείς να δεις [Κυρτάτα Δ. Ι., Ράγκου Σπ. Ι. 2010. Η Ελληνική Αρχαιότητα: Πόλεμος - Πολιτική – Πολιτισμός, Θεσσαλονίκη: ΙΝΣ, σελ. 97-103](#). Κάνε αναζήτηση, με την επιλογή που σου δίνει ο περιηγητής, της λέξης «άρχοντες».

Στο κείμενο

2. Ποιο από τα δύο κείμενα είναι το πρωτότυπο και ποιο «μετάφραση» του 1865; Από ποια στοιχεία οδηγήθηκε στην απάντησή σου; Για ποιον λόγο τα δύο κείμενα μοιάζουν τόσο πολύ;

3. Μεταφράστε το απόσπασμα (προσέξτε ποια είναι τα υποκείμενα των ρημάτων και των μετοχών).

4. Πώς κρίνετε τη συμπεριφορά του Θεμιστοκλή;

Στη λέξη (Διαλέξτε τις ερωτήσεις ΑΒ ή ΓΔ)

Α5. Εντοπίστε και χαρακτηρίστε συντακτικά τις δύο μετοχές μέσης φωνής και τη μία παθητική.

Β5. Να χαρακτηρίσετε συντακτικά τις μετοχές: αίρεθεις, γενομένους, νενοσφισμένους.

ΓΔ5. Εξηγήστε γιατί η μετοχή «αίρεθεις» είναι επιρρηματική χρονική συνημμένη, γιατί η μετοχή «γενομένους» είναι επιθετική, γιατί η μετοχή «νενοσφισμένους» είναι κατηγορηματική.

6α. Κάντε ένα σχεδιάγραμμα για τον συντακτικό ρόλο των μετοχών. Χρησιμοποιήστε σαν παραδείγματα από το κείμενο τρεις φράσεις με μετοχές με διαφορετικό συντακτικό ρόλο, δηλαδή μία επιθετική, μία κατηγορηματική και μία επιρρηματική. (Εναλλακτικά μπορείτε να κάνετε ένα αρχείο παρουσίασης).

6β. Προσθέστε για κάθε περίπτωση ένα ακόμα παράδειγμα από το [Συντακτικό Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας του Γυμνασίου](#) (Επιλέξτε περιεχόμενα από το αναδυόμενο μενού/κατάλογο στο πάνω δεξί μέρος της οθόνης).

6γ. Προσθέστε για κάθε περίπτωση ένα παράδειγμα από τις [Αρχές Σύνταξης της Αρχαιοελληνικής Γλώσσας που έχει η Πύλη](#).

6δ. και ένα ακόμα παράδειγμα από το σχολικό [Συντακτικό της Αρχαίας Ελληνικής \(του Α.Β. Μουμτζάκη\) σελ. 89-104](#)

6ε. Επίσης, μπορείτε να συμβουλευτείτε το παλιό [σχολικό συντακτικό του Αχιλλέα Τζαροτζανου, σελ. 147-154](#)

ΑΒ7. Βρείτε και χαρακτηρίστε γραμματικά την παθητική μετοχή που υπάρχει στο κείμενο (πρόκειται για μετοχή του ρήματος «αίρω»).

ΓΔ7. Χαρακτηρίστε γραμματικά τον τύπο «αίρεθεις».

8. Δείτε και θυμηθείτε την [κλίση των παθητικών μετοχών](#)

ΑΒ9. Βρείτε και χαρακτηρίστε γραμματικά τους τύπους αορίστου β' που υπάρχουν στο κείμενο.

ΓΔ9. Χαρακτηρίστε γραμματικά τον τύπο «περιέβαλεν».

10. Δείτε και θυμηθείτε τον [αόριστο β'](#). Επίσης θυμηθείτε το ρήμα [«βάλλω»](#).

Αναστοχασμός

Φύλλα εργασίας από το σενάριο [«ώρα και σοὶ ἐπιδείκνυσθαι τὴν παιδείαν»](#) στα πλαίσια της Πράξης: «Δημιουργία πρωτότυπης μεθοδολογίας εκπαιδευτικών σεναρίων βασισμένων σε ΤΠΕ και δημιουργία εκπαιδευτικών σεναρίων για τα μαθήματα της Ελληνικής Γλώσσας στην Α/βάθμια και Β/βάθμια εκπαίδευση» που συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και εθνικούς πόρους. ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ: ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

11. Σκεφτείτε με ποιον τρόπο μεταφράσατε κάθε μετοχή του κειμένου.

Επιπλέον δραστηριότητες συντακτικού

E1. Να βρείτε:

E1α. τη γενική αντικειμενική (ετερόπρωτος ονοματικός προσδιορισμός) που υπάρχει στο κείμενο.

E1β. τη γενική της αιτίας (επιρρηματικός προσδιορισμός).

E1γ. τη γενική ως αντικείμενο.

E2. Να χαρακτηρίσετε συντακτικά τις γενικές: α. προσόδων, β. χειρὸς, γ. κλοπῆς

E3. Δημιουργήστε σχεδιάγραμμα για τη γενική με τρεις υποκατηγορίες (ως ετερόπρωτο προσδιορισμό, ως επιρρηματικό προσδιορισμό, ως αντικείμενο). Μην ξεχνάτε ότι μπορεί να προσδιορίζει και επιρρήματα/επιφωνήματα ή να είναι γενική κατηγορηματική

E3α. Για τη γενική ως ετερόπρωτο προσδιορισμό, ως επιρρηματικό προσδιορισμό και ως αντικείμενο αναζητήστε στο Ψηφιακό σχολείο, [Συντακτικό Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας](#) (Επιλέξτε από το αναδυόμενο μενού/κατάλογο στο πάνω δεξί μέρος της οθόνης).

Αντιγράψτε δύο παραδείγματα από κάθε περίπτωση (ετερόπρωτο προσδιορισμό, επιρρηματικό προσδιορισμό, αντικείμενο).

E3β. Προσθέστε για κάθε περίπτωση ένα ακόμα παράδειγμα από τις Αρχές Σύνταξης της Αρχαιοελληνικής της Πύλης

Για τη γενική ως ετερόπρωτο προσδιορισμό [δες εδώ](#). Αντιγράψτε μόνο το όνομα και τη γενική της αιτίας, από δύο παραδείγματα που θα διαλέξετε.

Για τη γενική ως επιρρηματικό προσδιορισμό [δες εδώ](#). Αντιγράψτε μόνο το ρήμα και τη γενική της αιτίας, από δύο παραδείγματα που θα διαλέξετε.

Για τη γενική ως αντικείμενο [δες εδώ](#). Στην παράγραφο §3.29. Εξουσία. Αντιγράψτε μόνο το ρήμα και το αντικείμενο σε γενική, από δύο παραδείγματα που θα διαλέξετε.

E3γ. Επίσης, προσθέστε για κάθε περίπτωση ένα ακόμα παράδειγμα από το σχολικό [Συντακτικό της Αρχαίας Ελληνικής \(του Α.Β. Μουμτζάκη\) σελ. 30, 117, 39 και 47-18.](#)

Αναστοχασμός

E4. Όταν χαρακτηρίζουμε μία γενική απλώς ως «γενική της αιτίας» υπάρχουν τρεις περιπτώσεις:

α. να προσδιορίζει όνομα,

β. επιρρήματα/επιφωνήματα και

γ. ρήματα.

Πώς θα πρέπει να απαντήσουμε σε κάθε περίπτωση;

**φύλλο εργασίας 3,
κείμενο 3 [ὡς κακῶς κλέπτοντας τιμωροῦνται]**

Σύντομη εισαγωγή: ο Ξενοφώντας (περ. 427 π.Χ.-355 π.Χ.) έγραψε για το πολίτευμα της Σπάρτης. Ανάμεσα στα χαρακτηριστικά της σπαρτιατικής εκπαίδευσης που θεσμοθέτησε ο Λυκούργος ήταν και η εξάσκηση να κλέβουν χωρίς να συλλαμβάνονται.

Δῆλον δ' ὅτι τὸν μέλλοντα κλωπεύειν καὶ νυκτὸς ἀγρυπνεῖν δεῖ καὶ μεθ' ἡμέραν ἀπατᾶν καὶ ἐνεδρεύειν, καὶ κατασκόπους δὲ ἐτοιμάζειν τὸν μέλλοντά τι λήψεσθαι. Ταῦτα οὖν δὴ πάντα δῆλον ὅτι μηχανικωτέρους τῶν ἐπιτηδείων βουλόμενος τοὺς παῖδας ποιεῖν καὶ πολεμικωτέρους οὕτως ἐπαίδευσεν. Εἶποι δ' ἂν οὖν τις, τί δήτα, εἶπερ τὸ κλέπτειν ἀγαθὸν ἐνόμιζε, πολλὰς πληγὰς ἐπέβαλλε τῷ ἀλισκομένῳ; Ὅτι, φημί ἐγώ, καὶ τᾶλλα, ὅσα ἄνθρωποι διδάσκουσι, κολάζουσι τὸν μὴ καλῶς ὑπηρετοῦντα. Κάκεῖνοι οὖν τοὺς ἀλισκομένους ὡς κακῶς κλέπτοντας τιμωροῦνται.

Ξενοφών, Λακεδαιμονίων πολιτεία 2, 7-8

Λεξιλόγιο

Αναζητήστε λέξεις που σας δυσκολεύουν στο λεξικό που [θα βρείτε εδώ.](#)

Ερωτήσεις

Από τον κόσμο

1. Για την αγωγή των νέων στη Σπάρτης μπορείς να πας: [Κυρτάτα Δ. Ι., Ράγκου Σπ. Ι. 2010. Η Ελληνική Αρχαιότητα: Πόλεμος - Πολιτική – Πολιτισμός, Θεσσαλονίκη: ΙΝΣ, σελ. 65-73.](#) Κάνε αναζήτηση, με την επιλογή που σου δίνει ο περιηγητής, της λέξης «αγωγή».

Στο κείμενο. Δεν θα το μεταφράσετε, απλώς απαντήστε στις ερωτήσεις (Διαλέξτε τις ερωτήσεις ΑΒ ή ΓΔ).

ΑΒ2. Τι πρέπει να κάνει όποιος θέλει να κλέψει; Βρείτε τα τέσσερα απαρέμματα που ενώνονται παρατακτικά και απαντούν στην ερώτηση.

ΑΒ3. Ποιο αποτέλεσμα είχε στον χαρακτήρα των νέων η εξάσκηση στην κλοπή;

ΑΒ4. Ποια αντίφαση θα μπορούσε να εντοπίσει κάποιος (εἶποι ἂν τις) σχετικά με την εξάσκηση στην κλοπή;

ΑΒ5. Πώς εξηγείται ότι οι Σπαρτιάτες τιμωρούν όποιον πιάνεται να κλέβει;

ΑΒ6. Δύο λέξεις του κειμένου έχουν σβηστεί. Να φανταστείτε τη σημασία τους ανάλογα με τα συμφραζόμενα (Πρόκειται για τις λέξεις μηχανικωτέρους και κολάζουσι, που μπορούν να απαληφθούν και να εμφανίζονται εφόσον ζητηθεί· βέβαια μπορεί να επιλέγουν άλλες λέξεις).

ΓΔ. Το κείμενο που ακολουθεί είναι μετάφραση κοντά στο πρωτότυπο. Να βρείτε ποιες φράσεις του πρωτότυπου κειμένου αποδίδουν οι υπογραμμισμένες φράσεις της μετάφρασης.

Γιατί είναι φανερό πως αυτός που πρόκειται να κλέψει πρέπει και όλη τη νύχτα να μένει άγρυπνος, και κατά την ημέρα να ξεφεύγει την παρακολούθηση, και να βρίσκει τρόπους να παρακολουθεί χωρίς να τον αντιλαμβάνονται, και να βάζει συνεργούς να παρακολουθούν, αυτός που θέλει ν' αρπάζει κάτι. Όλα αυτά καθιστούν φανερό ότι τους εκπαίδευσε έτσι, επειδή ήθελε να κάνει τους νέους να βρίσκουν καταλληλότερους τρόπους να παίρνουν αυτά που θέλουν πιο εφευρετικά, και πιο ικανούς στην πολεμική τέχνη. Θα μπορούσε λοιπόν να πει κανείς «πώς γίνεται; Αφού βέβαια έκρινε πως η κλοπή είναι καλό πράγμα, γιατί όρισε να δέρονται όποιος συλληφθεί να κλέβει;» Επειδή, ισχυρίζομαι, και σχετικά με όλες τις εντολές που δίνουν οι άνθρωποι, τιμωρούν αυτόν που δεν εφαρμόζει πιστά τις εντολές τους, έτσι λοιπόν και οι Σπαρτιάτες τιμωρούν αυτούς που κλέβουν, όχι επειδή κλέβουν, αλλά γιατί συλλαμβάνονται.

Ξενοφώντας, «Λακεδαιμονίων Πολιτεία», [Μετάφραση: Στάθης Παπακωνσταντίνου](#)

Στη λέξη (Διαλέξτε τις ερωτήσεις ΑΒ ή ΓΔ)

ΑΒ7. Να εντοπίσετε και να χαρακτηρίσετε συντακτικά τα απαρέμφατα του κειμένου (οχτώ απαρέμφατα).

ΓΔ7. Να χαρακτηρίσετε συντακτικά τα απαρέμφατα: κλωπεύειν, ποιεῖν, τὸ κλέπτειν.

8. Δημιουργήστε ένα αρχείο παρουσίασης (προτιμήστε, αν γίνεται, ελεύθερο α-νοικτό λογισμικό). Θα έχει μία (1) διαφάνεια τίτλου και τουλάχιστον ακόμη πέντε (5) διαφάνειες για κάθε περίπτωση (Αν θέλετε κάτι πιο σύνθετο δοκιμάστε να κάνετε έναν εννοιολογικό χάρτη στο <https://bubbl.us>:

α. [το απαρέμφατο ως αντικείμενο](#)

β. [το απαρέμφατο ως υποκείμενο απρόσωπων ρημάτων και εκφράσεων](#)

γ. [το υποκείμενο του απαρεμφάτου](#) ταυτοπροσωπία/ ετεροπροσωπία

δ. [τη λειτουργία του έναρθρου απαρεμφάτου](#)

ε. [τη λειτουργία του άναρθρου απαρεμφάτου](#)

Δείτε έναν [συγκεντρωτικό πίνακα για το απαρέμφατο](#)

Επίσης, μπορείτε να δείτε:

[Αρχές Σύνταξης της Αρχαιοελληνικής Γλώσσας που έχει η Πύλη](#)

[Συντακτικό της Αρχαίας Ελληνικής \(του Α.Β. Μουμτζάκη\) σελ. 89-104](#)

[Συντακτικό της Αρχαίας Ελληνικής \(του Αχιλλέα Τζαρτζανου\), σελ. 147-154](#)

ΑΒ9. Βρείτε και αναγνωρίστε στο κείμενο τους τύπους συνηρημένων ρημάτων (πέντε λέξεις).

ΓΔ9. Αναγνωρίστε γραμματικά τις παρακάτω λέξεις του κειμένου: ἀγρυπνεῖν, ἀπατᾶν, ποιεῖν, ὑπηρετοῦντα, τιμωροῦνται.

10. Ξαναδείτε και θυμηθείτε τα [συνηρημένα ρήματα στη Γραμματική της Αρχαίας Ελληνικής](#)

ΑΒ11. Ποιες άκλιτες λέξεις και κυρίως μόρια, εντοπίζετε στο κείμενο; Πώς τις αντιμετωπίζετε συνήθως στη μετάφραση; [Αναζητήστε τη σημασία τους.](#)

ΓΔ11. Πώς μεταφράζετε άκλιτα μόρια όπως τα παρακάτω που βρίσκονται στο κείμενο: οὔν, δῆ, δῆτα.

12. Δείτε έναν [λειτουργικό πίνακα των μορίων](#). Προσέξτε το μόριο «γέ».
Επίσης, δείτε για τα [ἀκλιτα μέρη του λόγου στην Γραμματική της Αρχαίας Ελληνικής](#) και ειδικά για τα μόρια στις [Αρχές Σύνταξης της Αρχαιοελληνικής Γλώσσας](#)
13. Εξηγήστε ποιες είναι γραμματικά οι παρακάτω λέξεις του κειμένου: τᾶλλα, κάκεϊνοι.
Πώς εξηγείται η μορφή τους;
14. Δες το [φαινόμενο της κράσης](#)
- ΑΒ15. Να εντοπίσετε στο κείμενο και να αναγνωρίσετε γραμματικά έναν ρηματικό τύπο σε χρόνο μέλλοντα. Χρησιμοποιήστε το [Κλιτικό Λεξικό της αρχαίας](#) για να δείτε το ρήμα συνολικά ώστε να μπορείτε να σχηματίσετε κάθε τύπο μόνοι σας.
- ΓΔ15. Να αναγνωρίσετε γραμματικά τον τύπο «λήψεσθαι». Χρησιμοποιήστε το [Κλιτικό Λεξικό της αρχαίας](#) για να δείτε το ρήμα συνολικά ώστε να μπορείτε να σχηματίσετε κάθε τύπο μόνοι σας.

Αναστοχασμός

16. Σκεφτείτε με ποιον τρόπο μεταφράσατε κάθε απαρέμφατο του κειμένου.
17. Σκεφτείτε με ποιον τρόπο μπορούμε να αντιμετωπίσουμε λέξεις που δεν ξέρουμε χωρίς να κολλήσουμε» στην προσπάθειά μας να μεταφράσουμε ένα αδίδακτο κείμενο.

Επιπλέον δραστηριότητες συντακτικού και γραμματικής

18. Εντοπίστε και χαρακτηρίστε τον υποθετικό λόγο. Αν δυσκολεύεστε δείτε τον εδώ: εἶπερ ἐνόμιζε, ἐπέβαλλε (μπορεί να μπει με τρόπο ώστε να φανερώνεται μόνο αν ζητηθεί).
19. Εντοπίστε μία ειδική πρόταση που λειτουργεί ως υποκείμενο.
Θυμηθείτε τις δευτερεύουσες προτάσεις. Βοήθεια από:
[Συντακτικό Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας \(Π. Μπίλλα\)](#)
[Συντακτικό Αρχαίας Ελληνικής Α.Β. Μουμτζάκης](#)
[Αρχές Σύνταξης της Αρχαιοελληνικής Γλώσσας](#)

**φύλλο εργασίας 4,
κείμενο 4 [περὶ κλοπῆς συμβάλλομαι]**

[4.6.14] Ἀτὰρ τί ἐγὼ περὶ κλοπῆς συμβάλλομαι; Ὑμᾶς γὰρ ἔγωγε, ὦ Χειρίσοφε, ἀκούω τοὺς Λακεδαιμονίους ὅσοι ἐστὲ τῶν ὁμοίων εὐθὺς ἐκ παίδων κλέπτειν μελετᾶν, καὶ οὐκ αἰσχρὸν εἶναι ἀλλὰ καλὸν κλέπτειν ὅσα μὴ κωλύει νόμος. [4.6.15] Ὅπως δὲ ὡς κράτιστα κλέπτητε καὶ πειρᾶσθε λανθάνειν, νόμιμον ἄρα ὑμῖν ἐστίν, ἐὰν ληφθῆτε κλέπτοντες, μαστιγοῦσθαι. Νῦν οὖν μάλα σοι καιρὸς ἐστίν ἐπιδείξασθαι τὴν παιδείαν, καὶ φυλάξασθαι μὴ ληφθῶμεν κλέπτοντες τοῦ ὄρους, ὡς μὴ πληγὰς λάβωμεν. [4.6.16] Ἀλλὰ μέντοι, ἔφη ὁ Χειρίσοφος, καὶ γὰρ ὑμᾶς τοὺς Ἀθηναίους ἀκούω δεινοὺς εἶναι κλέπτειν τὰ δημόσια, καὶ μάλα ὄντος δεινοῦ κινδύνου τῷ κλέπτοντι, καὶ τοὺς κρατίστους μέντοι μάλιστα, εἴπερ ὑμῖν οἱ κράτιστοι ἄρχειν ἀξιοῦνται· ὥστε ὥρα καὶ σοί ἐπιδείκνυσθαι τὴν παιδείαν.

Ξενοφώντας, Κύρου Ανάβασις, 4.6.14-16

Από τον κόσμο

Ψάξτε απαντήσεις για τα παρακάτω ερωτήματα: (αναζητήστε πληροφορίες προσέχοντας την ταυτότητα των σελίδων που θα επισκεφτείτε).

1. Ποια είναι η ιστορία με την κάθοδο των μυριών;
2. Ποια σχέση έχει ο Ξενοφώντας με την κάθοδο των μυριών;
3. Σε ποιον μιλάει ο Ξενοφώντας; Ποια είναι η θέση του;
4. Τι ήταν οι ὁμοιοι στην αρχαία Σπάρτη;

Στο κείμενο

Απαντήστε στις παρακάτω ερωτήσεις κατανόησης:

Ποιοι συζητούν στο κείμενο;

Σε ποιο πράγμα εκπαιδεύονται οι Σπαρτιάτες από μικρή ηλικία;

Με ποιο «κίνητρο» προσπαθούν οι Σπαρτιάτες να γίνουν ικανότεροι;

Τι ζητά ο Ξενοφώντας;

Σε τι πράγμα είναι ικανοί οι Αθηναίοι, σύμφωνα με τα λόγια του Χειρίσοφου;

Ποιο «κίνητρο» έχουν οι Αθηναίοι να γίνουν ικανότεροι;

M1. Μεταφράστε τα λόγια του Ξενοφώντα προς τον Χειρίσοφο.

M2. Μεταφράστε την απάντηση του Χειρίσοφου προς τον Ξενοφώντα.

Σ1. Να βρεθούν πέντε τύποι της προσωπικής ανωνυμίας που έχουν θέση υποκειμένου σε ρηματικό τύπο (εγκλίσεις και απαρέμφατο).

Σ2. Να αναγνωριστούν συντακτικά τα δύο απαρέμφατα και η μία μετοχή του αποσπάσματος: Ὅπως δὲ ὡς κράτιστα κλέπτητε καὶ πειρᾶσθε λανθάνειν, νόμιμον ἄρα ὑμῖν ἐστίν, ἐὰν ληφθῆτε κλέπτοντες, μαστιγοῦσθαι.

Σ3. Να βρεθεί το απαρέμφατο που λειτουργεί ως προσδιορισμός της αναφοράς (δεινούς είναι κλέπτειν).

Σ4. Να χαρακτηριστούν συντακτικά οι μετοχές: κλέπτοντες, ὄντος, τῷ κλέπτοντι (να βρεθούν και τα υποκείμενά τους).

Γ1. πειρᾶσθε: τι ρηματικός τύπος μπορεί να είναι (τρεις περιπτώσεις); Τι είναι (μία απάντηση);

Γ2. Να βρεθούν και να αναγνωριστούν γραμματικά δύο απαρέμφατα συνηρημένων ρημάτων. (μελετᾶν, μαστιγοῦσθαι).

Γ3. Να βρεθούν και να αναγνωριστούν γραμματικά δύο τύποι (όχι απαρέμφατα) συνηρημένων ρημάτων.

Γ4. Να βρεθούν οι δύο τύποι παθητικού αορίστου και γίνει εγκλιτική αντικατάσταση του ενός (όποιου θέλετε) γράφετε και το απαρέμφατο και τις μετοχές.

Γ5. συμβάλλομαι: να γραφούν οι μετοχές αορίστου β' και παθητικού αορίστου, στον ενικό αριθμό στις πλάγιες πτώσεις).

Γ6. Να βρεθούν και να αναγνωριστούν γραμματικά όλες οι προσωπικές αντωνυμίες.

Επιπλέον ερωτήσεις συντακτικού

Σ5. Να βρεθεί η γενική κατηγορηματική (συνόλου).

Σ6. Να βρεθούν και να χαρακτηριστούν οι δευτερεύουσες ονοματικές προτάσεις που λειτουργούν ως αντικείμενα (δύο προτάσεις).

Σ7. ἐὰν ληφθῆτε κλέπτοντες,... Να βρεθεί η απόδοση του υποθετικού λόγου και να αναγνωριστεί το είδος του.

Σ8. Να αναγνωριστεί η δευτερεύουσα πρόταση: ὡς μὴ πληγὰς λάβωμεν

φύλλο εργασίας 5,

Θέματα από την Ισπανία

Περιφέρεια της Μούρθια, Υπουργείο Παιδείας, Κατάρτισης και Απασχόλησης
Γραφείο Προγραμματισμού και Εκπαιδευτική Διοίκηση

[Ειδικές διακρίσεις High School \(2011-2012\)](#)

Ο Χειρίσοφος χλευάζει τους αθηναϊκούς θεσμούς.

ἀλλὰ μέντοι, ἔφη ὁ Χειρίσοφος, κἀγὼ ὑμᾶς τοὺς Ἀθηναίους ἀκούω δεινοὺς εἶναι κλέπτειν τὰ δημόσια, καὶ μάλα ὄντος δεινοῦ κινδύνου τῷ κλέπτοντι, καὶ τοὺς κρατίστους μέντοι μάλιστα, εἶπερ ὑμῖν οἱ κράτιστοι ἄρχειν ἀξιοῦνται: ὥστε ὥρα καὶ σοὶ ἐπιδείκνυσθαι τὴν παιδείαν.

1. Λεπτομερῆς συντακτικὴ ἀνάλυση καὶ μετάφραση τοῦ κειμένου.

(7 μονάδες)

2. Μορφολογικὴ ἀνάλυση καὶ σχόλια σχετικά με τοὺς ἀκόλουθους ὀρους: ἔφη, κλέπτοντι, κρατίστους, ἀξιοῦντα, παιδείαν

(1,50 μονάδες)

3. Γράψτε παράγωγα στα καστιλιάνικα τῶν δῆμος καὶ ὥρα, ἐξηγώντας τὸ σχηματισμὸ καὶ τὴ σημασία τους.

(1 βαθμὸς)

4. Ἑρμηνεία τοῦ κειμένου: σύντομο σχόλιο σχετικά με τὴ σημασία του καὶ τὴ σχέση του με τὸν σημερινὸ κόσμο

(0,50 μονάδες)

Προσοχή: Στο τέλος τοῦ σεναρίου θα κληθεῖτε νὰ διατυπώσετε ἀποψη ἀν ἠθικά καταδικαστέες συμπεριφορές, ὅπως ὁ χρηματισμὸς καὶ ἡ κλοπὴ εἶναι ἀποτέλεσμα συγκεκριμένων συνθηκῶν καὶ ἔλλειψης παιδείας ἢ οφείλονται σε ἐγγενὴ χαρακτηριστικὰ τῆς ἀνθρώπινης φύσης.

Λεξικά

- [Επιτομή του Μεγάλου Λεξικού της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας των H.G. Liddell & R. Scott](#)
- [Λεξικό, Academic Dictionaries and Encyclopedias](#)
- [Βασικό Λεξικό της Αρχαίας Ελληνικής](#)
- [Το Λιντλ Σκοτ σκαναρισμένο από το Τμήμα Μαθηματικών του Πανεπιστημίου Αιγαίου](#)
- [Το Λιντλ Σκοτ στον Θησαυρό για την ελληνική γλώσσα](#)
- [Λεξικό Κοινής Νεοελληνικής](#)

Συντακτικά

- [Αρχές Σύνταξης της Αρχαιοελληνικής Γλώσσας](#) (Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα)
- [Συντακτικό Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας](#) Γυμνασίου, Π. Μπίλα
- [Συντακτικό Αρχαίας Ελληνικής](#) (Α.Β. Μουμτζάκης)
- [Συντακτικό Αρχαίας Ελληνικής](#) (Αχ. Τζάρτζανος)

Γραμματικές

- [Κλιτικό Λεξικό της αρχαίας](#)
- [Γραμματική Αρχαίας Ελληνικής](#) (Μ. Οικονόμου)
- [Γραμματική Αρχαίας Ελληνικής](#) (Αχ. Τζάρτζανος)

ακόμη

- [Ψηφιακό Σχολείο](#)
- [Ψηφιακά Εκπαιδευτικά Βοηθήματα](#)
- [Δ. Ι. Κυρτάτα και Σπ. Ι. Ράγκου, Η Ελληνική Αρχαιότητα: Πόλεμος - Πολιτική - Πολιτισμός](#)
- [Α.-Φ. Χριστίδη, Ιστορία της αρχαίας ελληνικής γλώσσας](#)